

FACEBOOK'TA YAYINLANAN HABERLERDE NEFRET SÖYLEMİ ÜRETİMİ: KUZEY

KIBRIS'TA İLK COVID-19 VAKASI VE ALMAN TURİSTLER

Nuran ÖZE¹

Kadir GÜLCAN²

Enver GİLANLIOĞLU³

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹Doç. Dr.

Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım
Üniversitesi İletişim Fakültesi,
Girne, KKTC
E-Posta
nuran.oze@arucad.edu.tr
ORCID
0000-0003-0879-205X

² Medya ve İletişim Çalışmaları
Doktora Öğrencisi,
Near East University İletişim
Fakültesi, Lefkoşa, KKTC
E-Posta
20193189@std.neu.edu.tr
ORCID
0000-0003-1343-672X

³ Medya ve İletişim Çalışmaları
Doktora Öğrencisi
Near East University İletişim
Fakültesi, Lefkoşa, KKTC
E-posta
20182784@std.neu.edu.tr
ORCID
0000-0002-7239-2889

Başvuru Tarihi / Received

20.04.2021

Kabul Tarihi / Accepted

03.09.2021

Yaşamın her alanındaki dijitalleşme iletişim biçimlerini de dönüştürmüştür. İnternet tabanlı iletişim platformları yeni medya açısından değerlendirildiğinde bireyleri pasif dinleyici/ izleyici konumdan aktif yani düşüncelerini kolaylıkla paylaşabileceği konuma getirmiştir. Fakat internet ortamında yayınlanan haberlerle ilgili bireylerin yaptığı yorumları her daim ifade özgürlüğü olarak adlandırmak mümkün değildir. Covid-19'un pandemi ilan edilmesi ile birlikte sosyal ağlarda yayınlanan haberlerde dünya genelinde bir nefret söylemi hakim olmuştur. Kuzey Kıbrıs'ta ilk Covid-19 vakası Alman vatandaşı bir turiste saptanmış ve karantina süresi boyunca bu olay medyada gündem olmuştur. Bu çalışma 10 Mart-1 Nisan 2020 tarihlerini kapsayan dönemde Kuzey Kıbrıs'ta Alman vatandaşı turistlerle ilgili Facebook'ta yayınlanan haber başlıkları ve haber gönderilerinin altına yapılan kullanıcı yorumları incelenmiştir. Çalışma kapsamında Kıbrıs, Yenidüzen, Gündem Kıbrıs ve Kıbrıs Postası haber sitelerince paylaşılan haberler içerik analizi ile tematik olarak tablolandırılmıştır. Ardından yapılan bazı dikkat çekici yorumlar Barthes'in söylem analizine göre incelenmiştir. Bu çalışmada ifade özgürlüğü ekseninde nefret söyleminin tartışılması ve bağlamında Alman turistlere yönelik oluşturulan milliyetçi nefret söylemleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, İfade Özgürlüğü, Facebook, Kuzey Kıbrıs, Nefret Söylemi.

RESEARCH ON HATE SPEECH PRODUCTION ON THE NEWS POSTED ON FACEBOOK: FIRST COVID-19 CASE IN NORTHERN CYPRUS AND GERMAN TOURISTS

ABSTRACT

Communication forms also have been transformed with digitalization in all aspects of life. When internet-based communication platforms are evaluated in terms of new media, they have brought individuals from a passive listener/ audience position to an active position, that is, they can easily share their opinions and react to events. However, it is not always possible to say that comments made by individuals about the news published on the internet as freedom of expression. With the announcement of Covid-19 as a pandemic around the world, hate speech is encountered in the news published on social networks against to German tourists in Northern Cyprus. The first Covid-19 case in Northern Cyprus was detected in a German citizen tourist, and this event was on the agenda of the media during the lockdown period. This study examined the user comments that are made under the news headlines and news posts about German citizens in northern Cyprus during the period between Mart 10 and April 1, 2020. The news shared by the Kıbrıs, Yenidüzen, Gündem Kıbrıs and Kıbrıs Postası news sites were tabulated descriptively with content analysis. Some remarkable comments made afterwards were analyzed according to Barthes' discourse analysis. This study focuses on discussing hate speech on the axis of freedom of expression and analyzing the nationalist hate speech created against German tourists in its context.

Keywords: Covid-19, Freedom of Expression, Facebook, North Cyprus, Hate Speech.

GİRİŞ

Yeni medya ortamlarının ile beraber dijital ortamların kullanımı kuşkusuz yeni bir kamusal alan yaratmaktadır. Bu alan bireylerin düşüncelerini geleneksel medyaya kıyasla çok daha kolay bir biçimde paylaşabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda geleneksel medyada pasif bir konuma sahip bireyler yeni medya ortamları ile birlikte daha aktif bir konuma taşınmıştır. Bireylerin yeni medya mecralarında aktif duruma geçmesi birey tarafında fikir özgürlüğünü görece artırırken, iktidar erklerince bu ortamların geleneksel medyaya oranla denetimi de oldukça güç bir duruma gelmiştir. Zira, bu alanlarda olumlu düşünce aktarımlarının yanı sıra birçok olumsuz aktarım da var olabilmektedir. Özellikle dijital medya ortamının çift yönlü iletişim ve etkileşime olanak sağlaması bu anlamda üretilen içeriklerin sadece medya tarafından değil bireyler tarafından da üretildiği anlamını taşımaktadır. Bireylerin daha çok sosyal ağlar üzerinden kimi zaman kendi bireysel hesaplarından aleni bir şekilde, kimi zaman takma isimlerle oluşturulmuş sahte veya gizli hesaplar üzerinde söylemler yaydığı görülebilmektedir. Bilhassa bireysel söylemlerin daha çok yeni medyanın bireysel kullanımının yoğun olduğu sosyal medya

hesapları üzerinden gerçekleşmektedir. Bireylerin kurumlardan bağımsız oluşturdukları bu içeriklerin denetimsiz ve kaynağı açıklanmaksızın aktarımı aynı zamanda yeniden üretilen ve paylaşılan içeriklere dönüşmektedir. Öte yandan bu durum nefret ve ötekileştirici söylemlere de açık kapı bırakmaktadır. Covid-19'un Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmesi, bu virüsün dünya genelinde tüm insanların sağlığını ve yaşamını tehdit ettiğinin açıklanması anlamını taşıyordu. Sağlık ve yaşam tehdidi ve bu tehdidin bilinmezlikleri karşısında insanların bilinmeyene karşı negatif tepki göstermesi süreç içinde araştırma merakı uyandırdı. Covid-19'a dair sosyal ağlarda yayınlanan haberlere karşı nefret söylemi bu çalışmanın ana temasını oluşturmaktadır. Nefret söyleminin kışkırtıcı bir yanı olduğu ve nefret suçuna yöneltme potansiyeli de taşıdığı çalışma kapsamında düşünülmektedir.

Nefret söylemi, ötekileştirici ve ayrıştırıcı kelimelerin yanı sıra gerçek tehdit söylemlerini de kapsayan geniş bir söylem biçimidir. Toplum içerisindeki şeffaf yapıyı bulanıklaştıran toplumu oluşturan birey veya grupları ötekileştiren ve ayrıştıran nitelikleri içerisinde barındırmaktadır (Guiora ve Park, 2017). Nefret söylemi bir nefret suçu olarak kabul edilmektedir. Nefret söylemi ile ilgili alanyazına bakıldığında ise sıkça karşılaşılan noktalardan biri olarak kabul edilen etnik köken ayrımcılığı, ırkçılık, cinsiyetçilik veya çeşitli hastalıklara yönelik ayrımcılıklar olarak belirtilmektedir (Kurt, 2019: 3). Nefret Suçu, "failin din, dil, ırk, etnik köken, engelli olma, cinsiyet ve cinsel yönelime dair sahip olduğu önyargı ile bu özelliklerden birine sahip olduğunu bildiği veya varsaydığı bir diğer kişiye karşı gerçekleştirdiği suç" şeklinde tanımlanmaktadır (Rayburn; Mendosa ve Davison, 2003: 1056). Öte yandan bakıldığında, İnceoğlu & Sözeri'ye göre;

"Nefret söylemi, nefret suçuna giden sürecin çıkış noktası, yani nefret suçunun önünü açan tahammülsüzlüğün ve hoşgörüsüzlüğün dışı vurumudur. Hedef alınan gruplara 'Toplumda size yer yok' mesajı yinelenerek verilir, grup üyeleri pasifleştirilir/sessizleştirilir. Bu durum kaçınılmaz olarak demokratik düzeni yıpratır, zira insanın en temel hakkı olan 'yaşama ve katılım hakkı' ihlal edilmiş olur" (2012: 23).

Belirtilen tüm bu bilgiler kapsamında bu çalışmada yeni medya ve nefret söylemi kavramı Kuzey Kıbrıs'ta görülen ilk Covid-19 vakasının bir Alman turistte

saptanması konusunun yer aldığı gazete haberlerinin kullanıcı yorumları bağlamında ele alınmıştır. Çalışma kapsamında hem milliyetçilik hem de Covid-19 hastası olan Alman turistlerin ötekileştirmesi üzerinden bir inceleme yapılmıştır. Bu amaçla nefret söylemlerinin sıkça görüldüğü alanlardan biri olarak kabul edilen sosyal medya ve özelinde Facebook'ta Kıbrıs Postası, Gündem Kıbrıs, Yeni düzen ve Kıbrıs Gazetesi haber sayfaları tarafından 10 Mart 2020 ve 1 Nisan 2020 tarihleri arasında paylaşılmış, Covid-19 ve şüphesi nedeni ile karantina altında tutulan Alman vatandaşı turistler ile ilgili var olan haber başlıkları kategorize edilerek içerik analizi yapılmış, haberlerin altında yer alan yorumlar ise Roland Barthes'ın detaylandırılmış söylem çizelgesi yöntemi ile analiz edilmiştir.

1.Nefret Söylemi

İfade özgürlüğüne sahip olmak ile nefret söylemi yaymak arasındaki çizginin anlaşılması ve arasındaki farkın netleştirilmesi gerekliliği, internet tabanlı sosyal medya ortamlarında bireyin aktifleşmesi ile önemli bir tartışma konusu olmuştur. Türk Dil Kurumu'na (2020) göre nefret söylemi kelimesini meydana getiren 'Nefret' kelime kökünün anlamı: "Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu; tikslenme, tiksinti" şeklinde açıklanmıştır.

Nefret söylemi ile ilgili var olan literatüre bakıldığında nefret türlerinin genel anlamda siyasi veya ideolojik bir görüşe, farklı ırk veya etnik gruplara, farklı din veya mezheplere, cinsiyetle ilgili ayrımcılıklara ve herhangi bir özel gereksinime, hastalığa sahip bireylere yönelik kullanıldığı görülmektedir (Chetty ve Alathur, 2018). Parekh'e göre nefret söylemi;

"Belirli bir özelliğe sahip kişi veya grubu belli bir özellik ile ayırt edip, öne çıkarır, onlara karşı nefreti teşvik eder veya kışkırtır. Nefret, saygısızlık, hoşlanmama, onaylamama veya başkalarına karşı aşağılayıcı bir bakış açısı ile aynı şey değildir. Düşmanlık, reddedilme, zarar verme veya yok etme arzusu, hedef kitleyi kendi yolundan çıkarma arzusu, sessizlik veya sesli ve ona karşı pasif veya aktif bir savaş ilanı anlamına gelir" (2006: 214).

Avrupa Konseyinin Bakanlar Komitesi tarafından yayınlanan nefret söylemi konulu tavsiye kararına bakıldığında ise:

“Nefret söylemi” kavramı, ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan ulusalcılık ve etnik merkezilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır. Bu anlamda “nefret söylemi” muhakkak belirli bir kişiye veya gruba yönlendirilmiş yorumları kapsamaktadır (Weber, 2009: 3).

Ayrıca günümüzde nefret söylemi kavramının ifade özgürlüğü ekseninde tartışıldığı da görülmektedir. Bireyin en temel hakkı olarak görülen İfade özgürlüğü çerçevesinde nefret içeren söylemlerin de yer alabileceği birtakım görüşler tarafından değerlendirilmektedir. Fakat nefret söylemleri bir diğer kişiye veya topluma zarar verebilecek niteliğe sahip olduğundan dolayı sınırlandırılması gereken bir noktadır. Böylece bireyin en temel hak ve özgürlüklerine müdahale olarak kabul edilen bu durum ifade özgürlüğü olarak kabul edilmemektedir (Demirbaş, 2017: 2695). Öte yandan bu konu ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da belirli bir yaklaşım ortaya konmuştur. Bu yaklaşıma göre; zararsız düşünceler için değil, “saldırgan şok edici, rahatsız edici bilgi ve düşünceler” için nefret söylemi suç olarak kabul edilmiştir. Yani bu anlamda nefret içeren söylemlerin ifade özgürlüğü olarak kabul edilmesi olanaksızdır (T.C. Adalet Bakanlığı, 2015).

İfade özgürlüğüne sığınarak nefret söylemi yayılmasına ve nefret suçlarının teşvik edilmesine karşın devletlerin yasal düzenlemeler ile dijital ortamlarda çeşitli önlemler aldıkları bu anlamda oluşturulan bilişim yasası ile bu tip suçların önüne geçilmeye çalışıldığı görülmektedir. Fakat KKTC’de bilim yasası altında bu noktada herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır (Dolunay ve Sağsan, 2019). Lakin 23 Mart 2020 tarihi ile birlikte KKTC’de nefret söylemi ceza yasası kapsamında hafif bir suç olarak kabul görmekte ve para cezası ile sonuçlanabilmektedir. Ayrıca bu nefret suçunun medya ya da sosyal medyada yayınlanması halinde iki yıla kadar hapis veya para cezası veya her iki cezaya birden çarptırılabilmesi vurgulanmıştır (Senova, 2020).

2. Sosyal Medyada Nefret Söylemi

Genel anlamda internet ile şekillenen iletişim biçimlerinin toplumsal hürriyete katkı sağlayan, demokratik yeni bir mücadele ortamı haline dönüştüğü söylenilmektedir. Bu durum özellikle bireylerin gerçekleştirdiği her türlü eyleminde bireylere özgürlük olanakları sağlamakta, ifade biçimlerini kendi ile benzeşik düşünceler etrafında toplayabilmelerine, etkileşim ve paylaşımına imkan tanımaktadır (Petras, 2011). Öte yandan bu durum günümüzde internet kullanımına paralel bir şekilde artış gösteren sosyal medya alanında da geçerlilik göstermektedir. Sosyal medyanın herhangi bir ekonomik, sosyo kültürel gereksinim gerektirmeden kullanımı her bir kimsenin kendi içeriklerini üretmesine imkan tanımaktadır. Nitekim bu durum her bir birey veya gruba alternatif bir iletişim seçeneği olarak sunulmakta, içeriklerin ifade özgürlüğü çerçevesine dahil edilmesini sağlamaktadır. Fakat bu özgürlük biçimi günümüzde sıkça tartışılır bir yapıdadır (Öztekin, 2015: 925). En basit anlamda ifade özgürlüğü ekseninde her bir bireyin hürriyetinin aksine, nefret söylemi içeren her bir şey genel anlamda konuşma özgürlüğüne karşı ve insan haklarını egale eden bir yapıdadır. Bilhassa bu durum ifade özgürlüğünün sınırlarını test etmek için oluşturulan bir paradoksu ifade etmektedir de denilebilir.

Sosyal medya mecralarında yayınlanan haberlere dair olumlu veya olumsuz yorumlar, sosyal ağlarda yayınlanan içeriklerin herkes tarafından paylaşılabilir ve etkileşime açık yapıda olması dolayısıyla kolayca yaygınlık kazanmaktadır. Bireylerin nefret söylemi içeren içerikler etrafında daha basit bir şekilde toplanabilir, fikir birliğine varabilir aynı zamanda içeriği yeniden üretebilir yapısı tüm bu durum ile ilişkilidir. Sosyal medyanın denetimsizlik durumu, nefret ve nefret söylemlerinin üretimi ve yayılmasına sebep olmaktadır (Koncavar, 2013). Diğer yandan sosyal medyayı sadece bireylerin yanı sıra kurumlar ve kuruluşlar da kullanmaktadır. Medya organlarının sosyal medya üzerinden haber yayınladığı ve kullandığı haber dilinde dikkatli olmadığı takdirde nefret söylemi yayması mümkündür. Buna göre haberlerde kullanılan söylem belirli bir görüşü, inancı veya düşüncüyü temsil edebilmekte ve bu anlamda oluşturulan haberler “biz ve öteki” olarak konumlandırılabilir. Bu durum nefret söylemi olarak kabul ettiğimiz olumsuz küfür, hakaret, aşağılama ve bunun gibi önyargı ve nefreti kısırtabilmektedir.

(Tunçay, 2017: 42). Zaten bu alanda meydana gelen içerikler ortak beğeni veya dikkat oluşturacak şekilde tasarlanmaktadır. Sosyal medyada daha fazla etkileşim ve paylaşım adına şiddet, nefret ve çeşitli çarpıtılmış dil düzenlemeleri içeren haber metinlerinin oluşumu artık alışılabilir bir yapıdadır. Öte yandan bu durum haber içeriklerin daha organik yayılım hızının artmasına ve etkileşim düzeyinin artmasına sebep olmaktadır. Böylece yalnızca üretilen ve sunulan içerik değil içerik ile birlikte nefret de popüler hale gelebilmektedir. Nefretin yayılımı ötekinin daha fazla itelenmesine, biz olgusunun ise desteklenmesine etki etmektedir. Bizlik olgusu içeriği paylaşanlar için aynı fikir birliğine sahip bireyleri benzer içeriklere doğru toplayabilmektedir (Fiske, 2012: 165).

Haberlerde kullanılan söylem biçimi bir anlamda tüm bu durumu açıklar niteliktedir. Söylemin önemini vurgulayan Van Dijk (2003: 18), “ideolojilerden etkilenen son derece önemli toplumsal pratiklerden biri de sırasıyla ideolojileri nasıl edindiğimizi, öğrendiğimizi ve değiştirdiğimizi de etkileyen dil kullanımı ve söylemdir” demiştir. Van Dijk’ın bu düşüncesi her söyleme olduğu gibi haber dilindeki söylemin önemliliğine de bir atıftır. Hızlı, en çok okunan haber yapmak kaygısıyla, haber doğruluğu ve içeriği eşik bekçilerinin objektif kontrolünden geçmeden sosyal medyada haber üreten ve paylaşan sayfalar nefret söyleminin sürekli şekilde yeniden üretilmesine, tekrarlanmasına zemin sağlayabilmektedir. Habercilikte de hızın hüküm sürdüğü sosyal medyada, üretilen bir haber habercilik etiğinden uzak, ve kaynağı açıklanmaksızın sunulabilmektedir. Bu tip haberlerde bilgiler olumsuz algıya neden olacak yönde oluşabilmekte, diğer bir anlamda sahte veya manipüle haber ile karşı karşıya kalabilmektedir (Santuraki, 2019).

Facebook Kuzey Kıbrıs'ta sosyal medya alanının bu anlamda en sık kullanılan platformları arasında yer almaktadır (Öze, 2020). Kendi içerisinde büyük bir çevrimiçi alan, sanal topluluklar ve diğer bir anlamda dijital bir dünya yaratan Facebook, nefret söylemi ekseninde etrafında kışkırtma, tehdit ve taciz gibi birçok unsuru da içerisinde barındıran bir platform olarak belirtilmektedir. Bu anlamda Facebook'ta yer alan taraflı kümeleşmelerin yanlış tutumları kelime, resim, video, müzik, mesaj, yorum gibi içerikleri paylaşabilme olanakları ortaya çıkmaktadır (Awan, 2016).

3. Analiz Edilecek Sorunsal

Niceliksel ve niteliksel yöntemlerin bir arada kullanıldığı bu çalışmada hem içerik analizi hem de söylem analizi yapılmıştır. Kuzey Kıbrıs'ta Covid-19 virüsü ilk kez 10 Mart'ta bir Alman turistte saptanmıştır. Ardından turist kafilesinde başkalarından da virüs tespit edilmiş ve tümünün negatifliği kesinleşene kadar Kuzey Kıbrıs'ta kalmak durumunda olmuşlardır. Alman turistte Covid-19 teşhisi konması (10 Mart 2020) ile Alman turist kafilesinin adadan ayrılmasını (1 Nisan 2020) kapsayan dönemde sosyal medyada Kuzey Kıbrıs'ta Covid-19 ilgili Facebook'ta Kıbrıs Postası, *Gündem Kıbrıs*, *Yenidüzen* ve *Kıbrıs Gazetesi* haber sayfalarında yayınlanan tüm haberler incelenmiştir. Bu dört gazetenin Facebook haber yayınlarının incelenme sebebi şudur: *Kıbrıs*, Kuzey Kıbrıs'ta geleneksel anlamda en yüksek tiraja sahip gazetedir ve benzer şekilde Facebook'ta 65.800 takipçisi bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs ölçeğinde bu takipçi sayısı çok yüksek bir rakamdır. *Kıbrıs Postası* 125.040 takipçisi olup Kuzey Kıbrıs'taki ilk internet yayını yapan ve en geniş takipçi kitlesine sahip olan internet gazetesidir. *Gündem Kıbrıs* 888.656 takipçisi olup gündemi belirleyen haberlerle Kuzey Kıbrıs'ta internet ortamında yayınlanan bir gazetedir. *Kıbrıs* iktidar ile paralel söylem üreten bir yayın organıdır. *Yenidüzen* 47.045 takipçisi olup sol tandanslı bir gazetedir. Facebook'ta yayınlanan bu haberler içerik analizi yöntemi kullanılarak tarih, gazete ismi, haber başlığı ve etkileşim olmak üzere detaylandırılmış ve tablolaştırılmıştır. 10 Mart 2020 ve 1 Nisan 2020 tarihleri arasında yayınlanan kırk bir haber başlığına ulaşılmıştır. Haberler, tarih, gazete ismi, haber başlığı ve aldığı etkileşim türüne bakılarak tablolaştırılmıştır. Söylem çözümlemesini sebeplendirebilmek için haber altında yer alan yorumlar nefret söylemi ve empati söylemine göre kodlanarak ayrıştırılmış sayısal olarak tablolaştırılmıştır. Kodlama iki ayrı kişi tarafından yapılmış ve ortaya çıkan sayısal değerler aynı çıkmıştır. Yapılan kodlamanın güvenilirlik ve geçerliliği böylece test edilmiştir. Ardından haberlerin altına yapılan yorumlara bakılarak, aralarından Alman olup Covid-19 hastalığı ilişkisi konusunda en çok dikkat çeken iki tane nefret söylem içerikli yorum ve bu söylemlere karşı Alman turistlerin içinde olduğu duruma dair empati kuran ve nefret söylemlerine cevap veren iki yorum

Roland Barthes'ın dil ve söylem bazında iki ayrı gösterge çizgesini birleştirdiği detaylandırılmış söylem çizelgesi kullanılarak söylem analizi yapılmıştır.

Modern anlamda göstergebilimsel çözümleme semiyoloji terimini literatüre kazandıran dilbilimci Sassure ve semiyotik terimi ile adı hafızalara kazınan düşünür olan Peirce ile başlamıştır (Berger, 2018: 3). Göstergebilimsel çözümleme insanlara her şeye daha farklı bir gözle bakmayı ve her göstergenin altında yatan anlamları keşfetmeyi öğretmektedir. Berger'e (2018: 5) göre "göstergeler ve ilişkileri, göstergebilimsel çözümlemenin anahtar kavramlarıdır". Sosyal bilimlere ilgilendiren çalışmalarda ki iletişim bilimleri de bu kapsamdadır, dilde belirginleşen toplumsal ideolojinin anlaşılması için göstergebilimsel çözülemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Eleştirel söylem analistleri bilmek ister. Van Dijk'ın (1993: 250) Eleştirel Söylem Analizinin İlkeleri çalışmasında belirttiği gibi eleştirel söylem analistleri metnin, konuşmanın, sözlü etkileşimin veya iletişimsel olayların hangi yapıları, stratejileri veya diğer özellikleri bu yeniden üretim kiplerinde rol oynadığını bilmek isterler.

Van Dijk'a (2003: 18) göre "ideolojilerden etkilenen son derece önemli toplumsal pratiklerden biri de sırasıyla ideolojileri nasıl edindiğimizi, öğrendiğimizi ve değiştirdiğimizi de etkileyen dil kullanımı ve söylemdir. Söylemimizin çoğu, özellikle de grupların üyeleri olarak konuştuğumuzda, ideolojik temelli görüşlerimizi ifade eder". Söylem analizi göstergebilimsel çözümleme tekniklerinden birisidir. Fairclough (2003) ise dil kullanımı ile somutlaşan söylemde toplumsal ilişkilerin kurgulanış şeklinin görünürleştiğini belirtir. Fairclough'a (2003: 158) göre "Söylem kavramına içkin olan toplumsaldaki bu çakışmanın bir yönü dildir, bu dil ideolojinin maddi bir biçimidir, ve dil ideoloji tarafından kuşatılmıştır".

Barthes'a (1993: 140) göre "metinsel çözümlem metnin ne ile belirlendiğini (yani bir nedenselliğe bağlı olarak nasıl bütünleştiğini) öğrenmeye değil de daha çok nasıl parçalanıp yayıldığını öğrenmeye çalıştığını" söyler. Bu çalışmada yapılan yorumlarda anlamın nasıl parçalanıp yayıldığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu yapılırken Roland Barthes söylen çözümleme çizgesi kullanılmıştır. Roland Barthes (2003: 184) söylem çözümleme çizgesine göre "söylemde biri ötekine göre yerinden çıkmış olan iki gösterge dizgesi var: bir dilsel dizge, söylenin kendi dizgesini kurmak için yararlandığı dil olması nedeniyle nesne-dil diye adlandıracağım dil (ya da

kendisiyle özdeşleştirilen gösterim biçimler); bir de içinde birincisinden söz edilen ikinci bir dil olması nedeniyle üst-dil diye adlandıracağım şey, yani söylenin kendisi. Bir üst-dil üzerinde düşünürken, göstergebilimcinin nesne-dilin oluşumunu araştırması gerekmez artık, dilsel örnekçenin ayrıntısına girmesi gerekmez; ancak, bu terim söylene katıldığı ölçüde toplam terimi ya da toplu göstergeyi tanıması yeter. İşte bunun için göstergebilimci yazı ile resmi aynı biçimde ele alabilir: Onlarda göz önünde bulundurduğu her ikisinin de birer gösterge olduğudur, aynı anlatım işleviyle gelirler söylenin eşiğine, her ikisi de birer nesne-dil oluşturur”.

Tablo 1. Roland Barthes'ın Detaylandırılmış Söylen Çözümleme Çizelgesi

1. Gösteren Biçim: Boştur	2. Gösterilen Kavram: Doludur	
3. Gösterge Anlam Gösteren ve gösterilen de kullanılan terimlerin çağrışımsal toplamıdır yani iki terimin işlevsel bağıntısıdır. <i>Gösterge=Kavram+Çağrışımsal İmge</i> I. Gösteren Gösteren söylende, ya dilsel dizgenin son terimi ya da söylensel dizgenin ilk terimi olarak ele alınmıştır. Biçim: Anlamı silmez sadece yoksullaştırır, değerini yitirtir ancak ölmez, gizlenir. Söylen bu yaşama beslenir. Biçim soyuttur. Söylenin biçimi bir simge değildir.		II. Gösterilen Kavram: Söylenin oluşturucu ögesidir. Söyleni çözmek için kavramları adlandırmak gerekmektedir. Kavram, bir nedenler ve sonuçlar, etkiler ve amaçlar zinciri kurar. Biçimin tersine, kavram soyut değildir: Bir durumla doludur. Kavramla bütün yeni bir öykü yerleşir söylene. Kavram belirlenmiştir: hem tarihsel hem amaçlıdır; söyleni konuşturan nedendir. Kavrama yatırılan şey, gerçekten çok, gerçek konusunda bir bilgidir. Kavram sıkı sıkıya bir işleve karşılık verir bir eğilim olarak tanımlanır.
III. Gösterge: Söylenin kendisidir. Söylen bir sözdür: Söylen bir söz olduğuna göre söylem alanına giren her şey söylen olabilir. Söylen bir 'değer'dir, yaptırımı doğruluk değildir: Hiçbir yer sürekli başka yerdelik olmasını engellemez: elinin altında her zaman bir başka yer bulundurması için gösterenin iki yüzü olması yeter: biçimi sunmak üzere anlam, anlamı uzaklaştırmak içinde biçim hep hazırdır. Göstergebilimde üçüncü terim ilk ikisinin birleşmesidir. Söylenin çifte bir işlevi vardır. Söylende gösterge: gösterir ve bildirir, anlatır ve benimsetir. Söylen hiçbir şeyi gizlemez, hiçbir şey gösteremez: bozar; söylen ne bir yalandır, ne bir açılma: bir sapmadır. Söylen tarihi doğaya dönüştürür. Söylen tüketicisinin gözünde kavramın amacının, yönlendirilişinin açık kalıp da neden böyle görünmediğini şimdi anlıyoruz: söylensel sözü söyleten neden tümüyle açıktır, ama hemen bir doğa içi de dondurulmuştur; neden olarak okunmaz artık, mantık olarak okunur.		

Kaynak: (Barthes, 2003: 179-196'dan Akt., Öze, 2014: 307)

4. Bulgular

Çalışmanın odaklandığı Kuzey Kıbrıs'ta ilk yayınlanan Covid vakası (Alman turist) ile Alman turist kafilesinin adadan ayrılana kadar geçen süre zarfında Covid-19 ile ilgili haberlerdeki nefret söyleminin incelenmesini sebeplendirmek için yayınlanan haberlerin yayın kaynakları, haber başlıkları ve aldıkları etkileşim şekilleri öncelikle tablolandırılmıştır.

4.1. Gazetelere göre Haber Dağılımları

Tablo 2. Alman Vatandaşı Turistlere İlişkin 10 Mart - 1 Nisan 2020 Tarihleri Arasında Oluşturulan Haber Başlıkları ve Aldığı Etkileşim Sayılarının Sınıflandırması

Tarih	Gazete İsmi	Haber Başlığı	Etkileşim*					
								
10.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	141 kişilik alman kafilesi Almanya'ya geri gönderilecek	28	-	5	1	1	-
	Yenidüzen	141 Alman turisti bir uçak gelip alacak	63	-	2	-	2	-
11.03.2020	Kıbrıs Postası	Bu nasıl karantina: Turistler otel dışında	34	-	14	5	24	2
12.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	Almanya karantinadaki vatandaşlarını almıyor	23	-	17	3	6	1
	Gündem Kıbrıs	Almanya karantinadaki vatandaşlarını almıyor	21	-	11	2	14	1
	Yenidüzen	Alman turistin eşinde de korona pozitif!	59	-	-	20	2	22
13.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	KKTC'de 3 yeni koronavirüs vakası	61	1	-	8	2	15
	Gündem Kıbrıs	KKTC'de koronavirüs vaka sayısı 5'e yükseldi	55	-	-	14	2	23
	Kıbrıs Postası	KKTC'de 3 yeni koronavirüs vakası daha	94	-	-	24	2	45
	Yenidüzen	Corona virüste vaka sayısı 5'e yükseldi	65	1	-	25	5	35
14.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	Adada koronavirüs vaka sayısı 26'ya yükseldi	392	1	1	54	6	84

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

17.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	KKTC'de 13 koronavirüs vakası	62	-	1	3	13	33
	Gündem Kıbrıs	KKTC'de 13 yeni vaka görüldü	82	-	2	14	5	61
	Kıbrıs Postası	Son dakika! KKTC'de 13 yeni korona vakası daha!	18	-	-	10	-	17
	Yenidüzen	İlk hastanın 2, 3 gündür ateşi çıkmıyor durumu iyi	69	1	-	-	-	-
Kuzey'de 1 yeni vaka daha sayı 7'ye yükseldi		41	-	-	4	2	38	
19.03.2020	Gündem Kıbrıs	KKTC'de 13 yeni koronavirüs vakası görüldü	145	1	-	6	2	74
	Kıbrıs Postası	Bir Alman daha yüksek ateş şikayetiyle hastaneye kaldırıldı	84	1	-	9	15	35
20.03.2020	Kıbrıs Postası	Almanların tedavisi bitince Güney Kıbrıs'a verelim, hepsinin sağlık sigortası var	50	3	6	-	-	-
21.03.2020	Gündem Kıbrıs	Karantinadaki Alman turistlerden 1 kişide daha koronavirüs tespit edildi	4	-	-	-	-	-
	Kıbrıs Postası	Alman turistlerden 1 kişide daha koronavirüs tespit edildi	16	-	-	-	-	4
	Yenidüzen	Almanlar geri gönderiliyor	137	3	-	-	-	1
22.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	Alman turistler 24 martta ülkelerine gönderiliyor	132	12	-	-	1	1
	Kıbrıs Postası	Taçoy: "Salamis'teki organizasyon 24 Mart'a kadar sürecek"	7	-	1	-	-	-

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

	Yenidüzen	"24 Mart'a kadar Salamis'teki organizasyon devam edecek"	6	-	-	-	-	-
23.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	Üstel: Alman Turistler, yarın sabah ülkelerine gitmeye başlıyor	17	1	-	-	-	-
	Gündem Kıbrıs	Alman turistler yarın ülkelerine dönüyor	44	7	1	1	-	-
	Kıbrıs Postası	Alman turistler yarın ülkelerine dönüyor	74	5	1	-	2	-
	Yenidüzen	"Alman turistler ülkelerine gitmeye başlıyor"	6	-	-	-	-	-
24.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	Alman Turistler ülkelerine dönüyor	42	1	-	-	-	-
	Gündem Kıbrıs	Alman turistler ülkelerine geri dönüyor	92	8	-	-	-	-
	Kıbrıs Postası	Alman turistler ülkelerine döndü	7	-	-	-	-	-
	Yenidüzen	Almanlar geri dönüyor	91	3	-	1	-	-
27.03.2020	Yenidüzen	Dipkarpaz belediye başkanı Suphi Coşkun: "Alman turist kafilesini taşıyan şöför hala karantinaya alınmadı"	56	1	-	5	41	15
28.03.2020	Kıbrıs Gazetesi	KKTC'de koronadan ilk ölüm	17	-	-	1	-	31
	Gündem Kıbrıs	Alman Turist yaşamını yitirdi	12	-	-	-	-	12
	Kıbrıs Postası	KKTC'de koronavirüs salgınından ilk ölüm yaşandı!	45	-	-	-	-	61
	Yenidüzen	Kuzeyde ilk ölüm gerçekleşti	47	-	-	-	1	92
1.04.2020	Kıbrıs Gazetesi	28 Alman vatandaşı bu akşam uçakla ülkelerine	9	-	-	-	-	-

		dönüyor						
	Kıbrıs Postası	Son Alman kafilesi bu akşam ada'dan ayrılıyor	3	-	-	-	-	-
	Yenidüzen	"28 Alman vatandaşı ülkelere gönderiliyor"	14	-	-	-	-	-
Toplam			2324	50	62	210	148	92

Tablo 2’de 10 Mart- 01 Nisan 2020 tarihleri arasında dört gazetenin Facebook sayfalarında Covid-19’la ilgili 41 haberle karşılaşılmıştır. Bu süreçte yayınlanan haberlerin 12’si Yenidüzen, 11’i Kıbrıs Postası, 10 tanesi Kıbrıs Gazetesi ve 8’i de Gündem Kıbrıs tarafından yayınlanmıştır. Yayınlanan haberlerin aldığı etkileşimler sırasıyla şöyledir: 2324 beğeni, 50 kalp, 62 kahkaha, 210 şaşırma, 148 üzüntü ve 92 kızgın ifadeleridir. Bu tablo haberlerle ilgili genel görüntüyü belirlemeye yardımcı olmakla birlikte, çalışma konusu hakkında yeterli bilgiyi vermek konusunda sınırlıdır. Nefret söylemi ile ilgili haberin kendinden ziyade haber altına yapılan yorumlara bakılarak Kuzey Kıbrıs’ta yayınlanan haberleri sosyal medyadan takip eden kişilerin ifade özgürlüğü adı altında nefret söylemi üretip üretmediğine bakılmıştır. Bu amaçla haberlerin altına yapılan yorumlar, daha önce yapılan nefret söylemi tanımlarına bakılarak Tablo 3’de nefret ve empati söylemi olarak ayrıştırılmıştır. Nefret söylemi içeren haber yorumlarının oluşturulduğu kategoriler; Alman vatandaşı turistlere karşı nefret söylemi içeren haber yorumları, devlete karşı nefret söylemi içeren haber yorumları, Alman vatandaşı turistlere karşı empati içeren haber yorumları ve devlete karşı empati içeren haber yorumları olmak üzere dört farklı gruba ayrılmıştır.

4.2. İçerik Analizi Bulguları: Nefret Söyleminin Empati Söylemine Karşı Galibiyeti

Tablo 3. Haber Yorumlarında Üretilen Nefret Söylemleri ve Empati Söylemlerinin Genel Tablo Çizelgesi

		Gündem Kıbrıs	Yenidüzen	Kıbrıs Postası	Kıbrıs Gazetesi	Toplam
Nefret söylemi	Alman Turistlere Karşı	49/ 11.89	47/ 11.40	80/ 19.41	72/ 17.47	248/ 60.19

	Devlete Karşı	17/ 4.12	34/ 8.25	22/ 5.33	33/ 8.00	106/ 25.72
Empati söylemi	Alman Turistlere Karşı	7/ 1.69	23/ 5.58	8/ 1.94	15/ 3.64	53/ 12.86
	Devlete Karşı	1/ 0.24	1/ 0.24	1/ 0.24	2/ 0.48	5/ 1.21
	Toplam	74/ 17.96	105/ 25.48	111/ 26.94	122/ 29.61	412

Tablo 3’de haberlerin altına yapılan yorumlar empati ve nefret söylemi olarak ayrıştırılmıştır. 41 haberin altına toplamda 412 yorum yapıldığı saptanmıştır. Covid-19’a ilişkin haberleri okuyan bireyler tarafından yazılan toplam 412 haber yorumu incelendiğinde, toplam yorumların %85.91’inin nefret söylemi içerdiği saptanmıştır. Nefret söylemlerinin %60.19’nun Alman vatandaşı turistlere ve %25.72’sinin ise devlete yönelik olduğu tespit edilmiştir. Yorumlarda Alman turistlere karşı gelişen empati %12.86 iken, devlete karşı olan empatinin %1.12 olduğu görülmüştür.

Araştırma konusu ile ilgili tespit edilen haberlerin yorumları incelendiği zaman iki tür nefret ve empati söylem içeriği ile karşılaşılmıştır. Bunlar Alman turistlere ve devlete karşı söylem içerikleridir. *Kıbrıs Postası*’nda 80 (%19.41); *Kıbrıs*’ta 72 (%17.47); *Gündem Kıbrıs*’ta 49 (%11.89); ve *Yenidüzen*’de 47 (%11.40) haber altı yorumun Alman turistlere karşı nefret söylemi olduğu tespit edilmiştir. *Yenidüzen*’de 34 (%8.25), *Kıbrıs*’ta 33 (%8.00), *Kıbrıs Postası* 22 (%5.33), *Gündem Kıbrıs*’ta 17 (%4.12) haber altı yorumun devlete karşı nefret söylemi olduğu tespit edilmiştir. *Yenidüzen*’de 23 (%5.58), *Kıbrıs*’ta 15 (%3.64), *Kıbrıs Postası*’nda 8 (%1.94), *Gündem Kıbrıs*’ta 7 (%1.69) haber altı yorumun Alman turistlere karşı empati söylemi içerdiği tespit edilmiştir. *Kıbrıs*’ta 2 (%0.48), *Kıbrıs Postası*’nda 1 (%0.24), *Yenidüzen*’de 1 (%0.24), *Gündem Kıbrıs*’ta 1 (%0.24) haber altı yorumun devlete karşı empati söylemi olduğu saptanmıştır.

%29.61 ile en çok haber altı yorumun *Kıbrıs Gazetesinde* Covid-19 ile ilgili yayınlanan haberlere yapıldığı görülmüştür. Ardından 26.94% ile *Kıbrıs Postası* ve 25.48% ile *Yenidüzen* gazeteleri gelmektedir. Facebook’taki takipçi sayısı en az olan *Kıbrıs Gazetesinin* haber altı yorum anlamında diğer gazetelerden daha çok etkileşim aldığı ve bu etkileşimin %86.02’sini nefret söylemleri oluşturmaktadır. *Kıbrıs*

Postası ikinci sırada %24.74 nefret söylemi içeren yorumlarla ikinci sıraya yerleşmekte ancak yorumların % 91.83'ünün Alman turistlere yönelik nefret söylemi içermesi dikkat çekmektedir. Kıbrıs Postası'nın haberlerinin altına yorum yapan okuyucularının milliyetçi tavır sergiledikleri ve Alman turistlere karşı kışkırtıcı nefret söylemi yaydıkları gözlemlenmiştir. Yenidüzen'de ise Alman turistlere karşı nefret söylemi içeren yorumlar devlete karşı yapılanlardan fazla olsa da diğer gazetelerin tümündeki yorumlara kıyasla devlete karşı yapılan en yoğun nefret söylem içeriğine sahip olduğu görülmektedir. Yenidüzen'de bu dönemde Covid-19 ile ilgili yayınlanan tüm haberlerin nefret söylemi içeren yorumları incelendiğinde, yorumların 41.98%'inin devlete yönelik olduğu saptanmıştır. Yenidüzen, sol tandanslı bir gazetedir ve bilhassa Cumhuriyetçi Türk Partisi'ne yakınlığıyla bilinmektedir. 10 Mart - 01 Nisan 2020 tarihlerinde Ulusal Birlik Partisi ve Halkın Partisi'nin (her iki parti de sağ kanadı temsil etmektedir) hükümetteydi. Gazetelerin okuyucu kitleleri ve gazetenin görüş ve duruşuyla eş tutum ve motivasyonlara sahiptirler. Hükümette temsiliyetinin bulunmadığını düşünen haberlere yorum yapan okuyucu kitlesi, kendi bakış açısına uygun yayın yapan yarın organının haberinin altına hükümete karşı nefret söylemi içeren yorumları daha rahat yapabilmektedir. Gerek Kıbrıs Postası haberlerinde Alman turistlere karşı, gerekse Yenidüzen'de devlete karşı yapılan nefret söylemlili yorumların, bireylerin konfor alanında hareket etmesi gibi görülebilir. Bu noktada nefret söyleminin engellenmesi için medya organlarına büyük görev düştüğü anlaşılmaktadır. Medyanın görevi ortak iyiyi amaçlıyorsa nefret söylemini engelleyecek yapılara bürünmesi zaruridir.

4.3. Söylem Analizi Bulguları: Nefret Söyleminin Kışkırtıcılığına Karşı Empati Söyleminin Fısıltısı

Daha önce yapılan saptamalardan yola çıkılarak çalışmanın bu bölümünde Covid-19 haberlerinde Alman turistlere yönelik yapılan yorumlarda nefret ve Alman turistlere karşı sarfedilen söylemlere karşı geliştirilen empati söylem içerikleri Roland Barthes'ın söylem çizelgesine göre incelenmiştir. Tablo 3'e bakıldığında Alman turistlere yönelik 248 nefret içerikli, 53 empatiye dayalı haber altı yorum yapıldığı saptanmıştır. Alman turistlere yönelik yapılan yorumların %84'ünün nefret içerikli ve sadece %16'sının empati içerikli yorumlar olduğu belirlenmiştir. Bu

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

bulgulardan yola çıkarak yorumlarda negatif, düşmanca, ötekileştirici, milliyetçi ve ırkçı olan söylemin baskın olduğu ortaya çıkmıştır. Aşağıda her iki tarzda söyleme dair çözümlenmeler yapılmıştır. İki farklı tutumun birlikte incelenmesinin amacı, olumsuz söyleme karşı olumlu görüşlerin her ne kadar sayısal bağlamda az kalsalar da nasıl olabileceğini göstermektir. İncelemeye tabi tutulacak yorumlar seçilirken, nefret ve empati yorumlarının birbiri ile ilişkili olmasına dikkat edilmiştir. Böylece aynı konuda iki farklı bakış açısını görmek mümkün olmuştur. Yorumlar, tamamen Facebook'ta haber altında yorumu yapan kişinin yazdığı şekli ile alınmıştır.

Şekil 1. KKTC'de 13 Yeni Vaka Görüldüğüne Dair Haber İncelemesi

Kaynak: (KKTC'de 13 Yeni Vaka Görüldü (19 Mart 2020), Gündem Kıbrıs).

19 Mart 2020 tarihinde *Gündem Kıbrıs* tarafından son dakika haberi olarak yayınlanan 'KKTC'de 13 yeni vaka görüldü' haberi 229 kişi tarafından reaksiyon almış, 40 kişi habere yorum yapmış ve 90 kez paylaşılmıştır. 40 yorum arasından Almanların sömürgeci bir ülke olmasına atıfta bulunan 'Bitirecek bizi bu almanlar kahretsin kısıtlı imkan var zaten Alman sömürüp gidecek bizi' yorumunun söylem içeriğinin anlamsal olarak diğer yorumlardan farklılaştığı saptanmıştır. Ayrıca bu yorum 3 kez diğer okuyucular tarafından beğenilmiştir.

Tablo 4. “Hastalıklı ve Sömüren” Kavramlarını İçeren Yorum Hakkında Detaylandırılmış Söylem Çözümlemesi

<p>1. Gösteren Biçim: Alman Turist Kafilesi</p>	<p>2. Gösterilen Kavram: Hastalıklı ve Sömüren</p>	
<p>3. Gösterge Anlam: Kuzey Kıbrıs'ta Covid-19 olduğu ilk saptanan Alman vatandaşı turistten ardından kafiledaki diğer kişilerin de bulaş olması ile bulaşın yayılacağı belirtiliyor. Kuzey Kıbrıs'ın zayıf sağlık sisteminin Alman turistler için kullanılması istenmiyor ve Kuzey Kıbrıs'ı kısıtlı sağlık sistemini kullanarak sömürdüklerini düşünüyor.</p> <p>I. Gösteren Biçim: Bitirecek bizi bu almanlar kahretsin kısıtlı imkan var zaten Alman sömürüp gidecek bizi.</p>		<p>II. Gösterilen Kavram: Kovid denince akla Alman vatandaşı turistler gelmektedir. Alman turist kafilesinin hastalık taşıdıkları için ötekidirler. Milletleri kullanılarak ötekileştirilmektedirler. KKTC'dek sağlık sistemi zayıftır. Ancak Alman sömürgeci bir millet olduğu için buradaki sınırlı sağlık kaynakları sömürüp adadan ayrılacaklar ve adada yaşayan halk sağlık hizmetinden yoksun kalacak.</p>
		<p>III. Gösterge: KKTC'nin sahip olduğu sınırlı sağlık hizmetlerinden sadece ülkede yaşayan vatandaşlar yararlanmalıdır. Bunun dışında kalanlar ötekilerdir. 'Biz'den olmayan kimseyle böylesi bir pandemi ortamında kıt kaynaklar paylaşılmamalıdır. Almanlar sömürgeci bir millettir, kaynaklarımızı sömürmelerine izin verilmemelidir.</p>

Şekil 2. Bir Alman Vatandaşının Daha Covid-19 Bulaştığına Dair Haber İncelemesi

Kaynak: (Bahadi, N., (19 Mart 2020), Bir Alman Daha Yüksek Ateş Şikayetiyle Hastaneye Kaldırıldı, Kıbrıs Postası)

19 Mart 2021 tarihinde *Kıbrıs Postası*'nda yayınlanan 'Bir Alman daha yüksek ateş şikayetiyle hastaneye kaldırıldı' başlıklı haber 143 reaksiyon almış,

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

habere 77 yorum yapılmış ve haber 36 kez paylaşılmıştır. Haber yorumları arasında Kıbrıs'ta yaşayan ve sadece Kıbrıs ağzına hakim olan kişilerin anlayabileceği beddua içerikli 'Zehir çıkarsın bu almanlar hep ne geldiyse başımıza bunlardan geldi' yorumu dikkat çekmiştir. Bu yorumun diğer haberi okuyan kişilerce 3 kez beğenilmiş olması dikkat çekmiştir.

Tablo 5. "Hastalıklı, Baş Belası" Kavramlarını İçeren Yorum Hakkında Detaylandırılmış Söylem Çözümlemesi

<p>1. Gösteren Biçim: Alman Turist Kafilesi</p>	<p>2. Gösterilen Kavram: Hastalıklı, Baş Belası</p>	
<p>3. Gösterge Anlam: Alman turist kafilesi Covid-19'u Kuzey Kıbrıs'a getiren ve yayan kişilerdir. Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan insanların başına bela oldular ve ellerinden kurtulmanın mümkün olmadığı anlatılmaktadır.</p> <p>I. Gösteren Biçim: Zehir çıkarsın bu almanlar hep ne geldiyse başımıza bunlardan geldi</p>	<p>I. Gösterilen Kavram: Kıbrıslı Türkler arasında bir beddua olarak kullanılan 'zehir çıkarmak' terimi, bir kişiye söylendiğinde ölmesinin dilenmesi anlamını taşır. Alman turistlere beddua edilen bu yorumda, Covid-19'u Kuzey Kıbrıs'a getirdikleri için kendilerine ölüm bedduası edilmektedir.</p>	
		<p>II. Gösterge: Her gün yeni bir Covid-19 virüsünün Alman turist kafilesinde tespit edilmesi habere yorum yapan kişiyi çileden çıkarmıştır. Alman turist kafilesinin Covid-19 hastalık virüsünün taşıyıcısı ve bulaştırıcısı olduğu, Kuzey Kıbrıs'a hastalığı yaydıkları ve ülkenin başına bela oldukları, o yüzden ölmelerinin herkesin iyiliğine olduğu vurgulanmaktadır. Bir an önce hastalıklı Alman turist kafilesinden kurtulmak gerekmektedir.</p>

Şekil 3. Alman Vatandaşlarının Kıbrıs'ın Kuzeyinden, AB Üyesi Kıbrıs Rum Kesimi'ne Gönderilme Önerisi Haber İncelemesi

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

Kaynak: (Mehmet, V. (2020, 20 Mart) Almanların Tedavisi Bitince Hepsini Rum Tarafına Verelim, Hepsinin Sağlık Sigortası Var, Kıbrıs Postası)

20 Mart 2021 tarihinde *Kıbrıs Postası*'nda 'Almanların tedavisi bitince Güney Kıbrıs'a verelim, hepsinin sağlık sigortası var' başlıklı habere 59 kişi reaksiyon göstermiş, habere 29 yorum yapılmış 5 kez de paylaşılmıştır. Habere yapılan yorumlar karşısında isyan eden okuyucunun yazılanları insan hakları ihlali olarak değerlendirmesi dikkat çekmiştir. Yaptığı yorumun 9 reaksiyon alması ise bu yorumun diğer bir incelenme sebebidir.

Tablo 6. "İnsan Hakları" Kavramı İçeren Yorumun Detaylandırılmış Söylem Çözümlemesi

1. Gösteren	2. Gösterilen	
Biçim: Alman Turist Kafilesi	Kavram: İnsan haklarının vurgulanması	
<p>3. Gösterge Anlam: Herkes hasta olabilir, bunun din, dili, ırkı, milliyeti, cinsiyeti olmaz. Ancak kimse bir insan bizden değildir diye ötekileştirilmemelidir. İnsan Hakları evrenseldir ve herkes buna saygı duymalıdır. Nefret söyleminin kimseye bir faydası olmaz ama zararı dokunur.</p> <p>I. Gösteren Biçim: Gerçekten yazılanları hayretle okudum. İnsan haklarına saygınız bu kadar demek ki.. Bu durumdan insanları kaderlerine terk eder, dışlayarak kurtulacağınızı mı zannedersiniz?? Aksine bu savaş ancak dini, dili, ırkı ne olursa olsun dayanışma içinde kazanılır. Ama bunun için önce insan olmak gerekir. Çok yazık !</p>	<p>II. Gösterilen Kavram: Yapılan olumsuz ve nefret içerikli yorumların insanları hayrete düşürecek derecede veya inanılması güç bir şekilde yapıldığı ifade edilmektedir. Öte yandan Almanlara hiçbir yardım yapmadan onları bir başlarına yardımsız bir şekilde bırakarak hiçbir sorunun çözülemeyeceği bu anlamda sitemkar bir şekilde vurgulanmaktadır. Diğer yandan varolan bu durumun olumsuz ve ötekileştirici bir bakış açısının aksine hiçbir ayırım gözetmeksizin yani din, dil ve ırk ayrımı olmaksızın her bir bireyin dayanışmasıyla çözülebilecek bir durum olduğu belirtilmektedir. Bu durumun bireyde farkındalık yaratması yalnızca insan olmak gibi basit bir edinimle sağlanabileceği belirtilir.</p>	
<p>III. Gösterge: Almanlara ilişkin paylaşılan haber gönderisinin altına yapılan nefret içerikli yorumların şaşkınlıkla karşılanması ve bu nefret içeren yorumların ötekileştirici bir tavrın aksine ayırimsız ve birleştirici bir söylem takınılması gerekmektedir.</p>		

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

Şekil 4. Alman Turistlerin Nihayetinde Ülkelerine Dönmeye Başladığına Dair Haber İncelemesi

Gündem Kıbrıs
24 Mart, 10:57 · 🌐
<https://www.gundemkibris.com/kibris/alman-turistler-ulkelerine-geri-donuyor-h292250.html>

GİDİYORLAR ÜLKELERİNE DÖNMENE BAŞLADILAR

Alman turistler ülkelerine geri dönüyor
Koronavirüs şüphesi ile 14 günden beri karantina altında tutulan tu...

100 Beğen 21 Yorum 6 Paylaşım

Beğen Yorum Yap Paylaş

En Alakalı

Gökhan Erdevir
BU DURUMDA BİLE ALMANA OVGÜLER YAGDIRAN TÜRK DÜŞMANLARI VAR.. ALLAH SIZI BILDIGI GIBI YAPSIN
Beğen Yanıtla · 3h

Ali Tosun
Viruse yakalanan o ilk Alman şahıs olmasa bu onlemler alınmaycakdi ve yayılma çok daha kotu duruma gelecekti. O şahıs Ülkemiz için bir şans ve onun sayesinde onlemler ciddiye alındı.
Beğen Yanıtla · 3h · Düzenlendi

Elçin Tatal
Çok şükür umarım daha fazla vaka sayısı yükselmeden atatalım şu günleri lütfen duyarlı olalım bur süre daha kendimiz ve sevdiklerimiz için evde kalamız 🙏
Beğen Yanıtla · 3h

Gülen Elibol
Güle güle sağlıklı gitsinler belki onların sayesinde erken davranıldı ve ölüm olmasın inşallah biraz empati yapalım biz başka ülkede bu şekilde olabildik hiç kimsesi bu duruma düşmek istemez
Beğen Yanıtla · 3h

Mustafa Yucelen
Güle güle gitsinler umarım devletimizin onlara sunduğu imkanları hayatlarının her döneminde hatırlarlar
Beğen Yanıtla · 3h

Emine Ermetal Sökmez
onlar bu duruma düşmeyi istemiydi...onlar da evini memleketini özlemişti..güle güle gitsinler...
Beğen Yanıtla · 3h

Hatice Çoker
Güzel bir gelişme 🙏
Beğen Yanıtla · 3h

Acar Fatoş
Gtsinlerde banada yol acilsin evime kavusuyim
Beğen Yanıtla · 3h

Kaynak: (Gidiyorlar, Ülkelerine Dönmeye Başladılar, (24 Mart 2020), Gündem Kıbrıs)

Tablo 7. “Hasta, Mağdur Ve Mahsur” Kavramlarını İçeren Yorumun

Detaylandırılmış Söylem Çözümlemesi

1. Gösteren	2. Gösterilen	
Biçim: Alman Turistler	Kavram: Hasta, Mağdur ve Mahsur	
3. Gösterge Anlam: Hastalık herkese mahsus bir şeydir. Hiç kimse evinden veya ülkesinden uzak iken hastalanmak istemez. Bildiği ve rahat ettiği yerde olmak ve bakım almak ister. Covid-19'a yakalanan Alman turistler hem hasta, hem ev ve ülkelerinden uzak kalmak zorunda oldukları için mağdur ve dahası mahsurdurlar.	II. Gösterilen Kavram: Almanların veya her bir kimsenin bilinçli olarak hasta olmak isteyebileceği düşünülemez. Bu durumun talihsiz ve şanssızlık eseri geliştiği bu nedenden dolayı Almanların çaresizlik içerisinde olduğu ifade edilmekte. Bu çaresizlikten dolayı ise en temel insan içgüdüğü olarak kabul edilen duygular içerisinde yer alan özlem biçimiyle kendi memleketlerine, evlerine, ailelerine ve sevdiklerine kavuşmak isteyebilecekleri duygusu vurgulanmıştır. Herkes kendi konfor alanında rahat eder. Bu bağlamda ülkelere dönecek olan Almanların hiçbir sorun yaşamadan dönmeleri temenni edilmiştir.	
I. Gösteren Biçim: Onlar bu duruma düşmeyi istemiydi.. Onlar da evini memleketini özlemişti.. güle güle gitsinler..		
III. Gösterge: Almanlara ilişkin paylaşılan haber gönderisinin altına yapılan nefret içerikli yorumları hayretle karşılayan başka bir okuyucu, böylesi bir konuda nefret söylemi sergilenmesini kınamaktadır. Almanlarında bilinçli olarak hasta olmak istemedikleri belirtilmiş ve her insan gibi evlerine ve sevdiklerine kavuşmak istedikleri belirtilmiştir. İyiliğin de hastalığın da insana dair olduğu vurgulanmıştır.		

SONUÇ

Nefret söylemleri toplum içerisinde belirli grup veya kişiyi ötekileştirici söylemleri kapsamaktadır. Bu tip söylemler biz ve ötekiler olarak toplumu ayrıştırarak, düşmanlık tohumlarını düşüncelere eker ve kışkırtıcı tavırlar ile huzursuzluk yaratarak, toplumsal yapıyı sekteye uğratabilecek kadar olumsuz sonuçlara sebebiyet verebilmektedir. Bu çalışmada Covid-19 pandemi virüsünün KKTC'de ilk olarak Alman vatandaşı turistlerde tespit edilmesinin ardından, sosyal medyada ilgili haberlerin dolaşıma girmesi ve nefret söylemi içerikli yorumların gündelik toplumsal tartışmaların bir parçası haline gelmesiyle konunun incelenmesine karar verilmiştir. Gazete satın almaktan ziyade haberlerin sosyal ağlardan takibinin artması, etkileşime geçilebilmesi, etkileşimlerin hangi yönde olduğunun takibini kolaylaştırmıştır. Hem dünya genelinde ve hem de Kuzey Kıbrıs'ta en yoğun kullanıcısı olan Facebook'tan en çok takip edilen dört gazetenin sayfaları incelenmesinin sonucunda 10 Mart 2020-1 Nisan 2020 tarihleri süresince Covid-19 pandemisi ile ilgili haberlerde Alman vatandaşı turistlere dair haberlerin yorumlarında büyük oranda nefret söylemi gözlemlenmiştir. İncelemeye tabi olan sürede Covid-19 pandemisi ile ilgili Alman vatandaşı turistlerin bahsedildiği haberlerde, Alman vatandaşı turistlere karşı nefret söylemlerinin haber yorumları bazında %60,19 oranında üretildiği tespit edilmiştir. Bu değerlendirmenin özellikle devlete karşı nefret söylemi, Alman turistlere karşı empati ve devlete karşı empati söylemi içeren diğer üç kategori biçimine göre oldukça belirgin bir şekilde yorumlandığı bu durumu pekiştirir niteliktedir. Alman vatandaşı turistlere ilişkin empati içerikli yorumların da oldukça az olması toplum içerisinde genel anlamda nefret söylemlerinin ne kadar yaygın bir şekilde üretildiğini yansıtmaktadır. Bu durumun bireyler tarafından yalnızca bulaşma riski yüksek bir hastalığın getirisi olarak yorumlanmadığı, aynı zamanda Alman vatandaşı turistlerin toplum içerisinde ötekileştirici bir biçimde nefret söylemlerine maruz kaldığı, olumsuz yakıştırmalarla kendilerinden bahsedildiği ve diğer okuyucuları nefret etmeye ve kışkırtmaya yönlendirdiği saptanmıştır. Öte yandan Alman vatandaşı turistlere karşı empati içeren söylemlerin haber bazında %12,86 oranında üretildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda bireylerin Alman vatandaşı turistlere empatiyle

yaklaşmadığı, virüsün sorumlusunun Alman vatandaşı turistler olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen veriler ışığında Alman vatandaşı turistlerin genel olarak adaya virüsü getiren bireyler olarak tanımlanması, etnik kökenlerinin ön planda tutulduğu ve bu anlamda tüm bu ve benzeri nedenlerle sevilmeyen ötekileştirilen insanlar olarak toplum tarafından algılandığı söylenebilmektedir. Diğer yandan nicelik olarak az bir kısmın kendini Alman vatandaşı turistlerin yerine koyarak veya insan hakları çerçevesinde bu duruma empati yaparak yaklaşım gösterdiği de anlaşılan bir diğer durum olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir nefret söyleminin oluşturulduğu devlete karşı yorumlarda ise devletin ve devlet yöneticilerinin Covid-19 virüsünün adaya gelmesinden sorumlu tutulduğu bu anlamda alınmayan önlemler, tedbirsizlikler ve ekonomik çıkar ilişkileri ile itham edildiği anlaşılmaktadır. Zaten devlete karşı empatinin oldukça düşük bir oranda seyretmesi de bu bağlamda bu değerlendirmeyi pekiştirir niteliktedir. Genel olarak bakıldığında Alman vatandaşı turistlere ilişkin nefret söylemlerinin oldukça şiddetli bir biçimde oluşum sağladığı anlaşılmaktadır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, nefret söyleminde bulunma ve bunu alenen yaparak kışkırtıcı bir hal almasının, ifade özgürlüğü ile insan hakları ihlalinin birbirine karıştırıldığını göstermektedir. Haber altına yorum yapan kişilerin çoğunun negatif içerikler üretiyor olması, kendinden olmayana karşı toplumsal öfkenin açığa vurulmasıdır. Bilişim alanında kişi hak ve özgürlüklerinin bu kadar kolay ihlal edilmemesi için Kuzey Kıbrıs'ta etkin ve kapsamlı bir bilişim yasasına ihtiyaç bulunmaktadır. Varolan Bilişim Yasası'nın geliştirilmesi yanı sıra, yasaya uyumun kontrol edilmesi ve gerektiği koşullarda nefret söylemi içeren paylaşımlara gerekli yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Ancak bu noktada sınırların doğru ve objektif çizilmesi ifade özgürlüğünün ihlal edilmemesi için çok önemlidir.

KAYNAKÇA

AWAN, Imran (2016). "Islamophobia on Social Media: A Qualitative Analysis of The Facebook's Walls of Hate". International Journal of Cyber Criminology, 10 (1), p.1-20.

- BARTHES, Roland (1993). Göstergebilimsel Serüven, (Çev: Mehmet Rifat- Sema Rifat), İstanbul: YKY.
- BARTHES, Roland (2003). Çağdaş Söylenler (3 baskı.), (Çev: Tahsin Yücel). İstanbul: Metis Yayınları.
- BERGER, Arthur Asa (2018). Medya Çözümleme Teknikleri (5.baskı.), (Çev: Nilüfer Pembecioğlu) Ankara: Nobel Yayınları.
- CHETTY, Naganna; ALATHUR, Streejth. (2018). “Hate Speech Review in The Context of Online Social Networks”. Aggression and Violent Behavior, (40), p.108-118.
- DEMİRBAŞ, Timur (2017). “Nefret Söylemi ve Nefret Suçları”. D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, 19 (Özel Sayı), s. 2693-2701.
- DOLUNAY, Ayhan; SAĞSAN, Mustafa (2019). “Kişilik Haklarını İhlal Eden Siber Suçlar: KKTC Örneği”, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 8 (2), s. 433-449.
- FAIRCLOUGH, Norman (2003). “Dil ve Kültür”, (Çev: Barış Çoban), Söylem ve İdeoloji, Haz: Barış Çoban, Zeynep Özarslan, İstanbul: Su Yayınları.
- FISKE, John (2012). Popüler Kültürü Anlamak. (Çev: Süleyman İrvan). İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- GUIORA, Amos N.; PARK, Elizabeth (2017). “Hate Speech on Social Media”, Philosphia, (45), p. 957-971.
- İNCEOĞLU, Yasemin; SÖZERI, Ceren (2012). Nefret Suçlarında Medyanın Sorumluluğu: ‘Ya Sev Ya Terk Et Ya Da...’, (Editör), Yasemin İnceoğlu. Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları. İstanbul, Ayrıntı Yayınları, s. 23-39
- KONCAVAR, Ayşe.(2013). “Hate Speech in New Media”, Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 2 (8), p. 675-681.
- KURT, Gözde (2019). “Yeni Medyada Nefret Söylemi: Youtube’da Suriyeli Mültecilere Karşı Üretilen Nefret Söylemi Üzerine Bir Araştırma”. The

Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences, 5 (1), s. 1-20.

ÖZE, Nuran (2014). Kuzey Kıbrıs'ta Özel Sektörde Halkla İlişkiler: 1994-2004, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Lefkoşa.

ÖZE, Nuran (2020). "Kuzey Kıbrıs'ta İnternet Tabanlı Kaynaklardan Haber Okuma: Okuyucudaki Değişim ve Güven İlişkisi", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 8 (1), s. 363-386.

ÖZTEKİN, Hülya (2015). "Yeni Medyada Nefret Söylemi: Ekşi Sözlük Örneği", The Journal of International Social Research, 8 (38), s. 925-936.

PAREKH, Bihikhu (2006). "Hate Speech: Is There s Case for Banning?" Public Policy Research, 12(4), p. 213-223.

PETRAS, James (2011). "Social Opposition in The Age of Internet: Desktop Militants and Public Intellectuals". The Symposium on Re-Publicness. 9-10 Aralık 2011, Ankara.

RAYBURN, Nadine Recker; MENDOZA, Margaret; DAVISON, Gerald C. (2003). "Bystanders' Perception of Perpetrators", Journal of Interpersonal Violence, 18 (9), p. 1055-1074.

SANTURAKI, Suleiman Usman (2019). "Trends in the Regulation of Hate Speech and Fake News: A Threat to Free Speech?" Hasanuddin Law Review, 5 (2), p. 140-158.

SENOVA, Ertuğrul (2020, 16 Mart). "Nefret söylemi", "insan ticareti" ve "insan kaçakçılığı" artık resmen suç! *Kıbrıs Postası*.
https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n316213-nefret-soylemi-insan-ticareti-ve-insan-kacakciligi-artik-resmen-suc?fbclid=IwAR2i6Q-6l9Smg-mb1NO09voCFBADI32dugFUq4YpDeqaSXo1q6_aA7snKSg Erişim Tarihi: 16.03.2020.

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

TC ADALET BAKANLIĞI; (2020). “Nefret Söylemi”.
https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_TUR.pdf Erişim Tarihi: 16.04.2020.

Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 10.04.2020.

TUNÇAY, Esra (2017). “Medyada Nefret Söylemi: Ankara Patlaması Örneği”, Marmara Journal of Communication, (27), s. 41-62.

VAN DIJK, Teun A. (1993) “Principles of Critical Discourse Analysis”, Discourse & Society, 4(2), p. 249-283.

VAN DIJK, Teun. A. (2003). Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım, (Editörler), Barış Çoban ve Esra Özarslan. Söylem ve ideoloji, (Çev: Nurcan Ateş,). İstanbul, Turkey: Su Yayınevi, s. 13-109.

WEBER, Anne (2009). Nefret Söylemi El Kitabı. (Çev: Metin Çulhaoğlu), Fransa: Avrupa Konseyi Yayınları.

Facebook'ta Yayınlanan Haberler

GÜNDEM KIBRIS. (12 Mart 2020). Almanya Karantinadaki Vatandaşlarını Almıyor. <https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3108775092466069> Erişim Tarihi: 24.03.2020

GÜNDEM KIBRIS. (13 Mart 2020). KKTC'de Koronavirüs Vaka Sayısı 5'e Yükseldi.
<https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3109810589029186> Erişim Tarihi: 24.03.2020

GÜNDEM KIBRIS. (17 Mart 2020). KKTC'de 13 Yeni Koronavirüs Vakası!
<https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3121149441228634> Erişim Tarihi: 24.03.2020

GÜNDEM KIBRIS. (19 Mart 2020). KKTC'de 13 Yeni Vaka Görüldü.
<https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3126014457408799> Erişim Tarihi: 24.03.2020

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

GÜNDEM KIBRIS. (21 Mart 2020). Karantinadaki Alman Turistlerden Bir Kişide

Daha Koronavirüs Tespit Edildi.

<https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3129998120343766> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

GÜNDEM KIBRIS. (23 Mart 2020). Alman Turistler Yarın Ülkelerine Dönüyor.

<https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3135137466496498> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

GÜNDEM KIBRIS. (24 Mart 2020). Gidiyorlar, Alman turistler Ülkelerine Geri

Dönüyor. <https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3137504796259765>

Erişim Tarihi: 24.03.2020

GÜNDEM KIBRIS. (28 Mart 2020). Son Dakika! Alman Turist Yaşamını Yitirdi.

<https://www.facebook.com/gundemkibris/posts/3147612788582299> Erişim

Tarihi: 30.03.2020.

KIBRIS GAZETESİ. (1 Nisan 2020). 28 Alman Vatandaşı Bu Akşam Uçakla

Ülkelerine Dönüyor.

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3367400306608092> Erişim

Tarihi: 01.04.2020

KIBRIS GAZETESİ. (10 Mart 2020). 141 Kişilik Alman Kafilesi Almanya'ya Geri

Gönderilecek.

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3313413192006804> Erişim

Tarihi: 10.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (12 Mart 2020). Almanya Karantinadaki Vatandaşlarını

Almıyor. <https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3318209858193804>

Erişim Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (13 Mart 2020). KKTC'de 3 Yeni Koronavirüs Vakası.

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3319359901412133> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (14 Mart 2020). Adada Koronavirüs Vaka Sayısı 26'ya

Yükseldi.

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3321700627844727> Erişim

Tarihi: 14.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (17 Mart 2020). KKTC'de 13 Koronavirüs Vakası!

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3330683666946423> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (22 Mart 2020). Alman Turistler, 24 Mart'ta Ülkelerine Gönderiliyor.

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3342081292473327> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (23 Mart 2020). Üstel: Alman Turistler, Yarın Sabah Ülkelerine Gitmeye Başlıyor.

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3344628938885229> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (24 Mart 2020). Alman Turistler Ülkelerine Dönüyor.

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3346756768672446> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS GAZETESİ. (28 Mart 2020). Son Dakika! KKTC'de Koronadan İlk Ölüm!

<https://www.facebook.com/kibrisgazetesi/posts/3357050610976395> Erişim

Tarihi: 24.03.2020.

KIBRIS POSTASI. (1 Nisan 2020) Son Alman Kafilesi Bu Akşam Ada'dan Ayrılıyor. <https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3108755319156292>

Erişim Tarihi: 24.03.2020.

KIBRIS POSTASI. (13 Mart 2020). KKTC'de 3 Yeni Koronavirüs Vakası Daha.

<https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3063151370383354> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS POSTASI. (17 Mart 2020). Son Dakika! KKTC'de 13 Yeni Korona Vakası Daha. <https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3073538472677977>

Erişim Tarihi: 24.03.2020.

KIBRIS POSTASI. (21 Mart 2020). Alman Turistlerden 1 Kişide Daha Koronavirüs Tespit Edildi.

<https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3081924841839340> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS POSTASI. (22 Mart 2020). Taçoy: "Salamis'teki Organizasyon 24 Mart'a Kadar Sürecektir".

<https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3084524161579408> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS POSTASI. (23 Mart 2020). Alman Turistler Yarın Ülkelerine Dönüyor.

<https://www.facebook.com/Kibrispostasi/posts/3086869991344825> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS POSTASI. (24 Mart 2020). Alman Turistler Ülkelerine Döndü.

<https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3089206651111159> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

KIBRIS POSTASI. (28 Mart 2020). KKTC'de Koronavirüs Salgınından İlk Ölüm Yaşandı.

<https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3098827676815723>

Erişim Tarihi: 30.03.2020

KIBRIS POSTASI. Bahadi, N. (19 Mart 2020). Bir Alman Daha Yüksek Ateş Şikayetiyle Hastaneye Kaldırıldı.

<https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3077006265664531> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

MEHMET, Vatan. (20 Mart 2020). Almanların Tedavisi Bitince Güney Kıbrıs'a Verelim, Hepsinin Sağlık Sigortası Var. Kıbrıs Postası.

<https://www.facebook.com/kibrispostasi/posts/3079901998708291> Erişim

Tarihi: 24.03.2020

SENOVA, Ertuğrul (11 Mart 2020). Bu Nasıl Karantina: Turistler Otel Dışında! Kıbrıs Postası.

<https://www.facebook.com/Kibrispostasi/posts/3059758217389336> Erişim

Tarihi: 24.03.2020.

YENİDÜZEN. (22 Mart 2020). 24 Mart'a Kadar Salamiste'ki Organizasyon Devam Edek. <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3107958332571651>
Erişim Tarihi: 10.03.2020

YENİDÜZEN. (1 Nisan 2020). 28 Alman Vatandaşı Ülkelerine Gönderiliyor. <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3132312890136195> Erişim Tarihi: 01.04.2020

YENİDÜZEN. (10 Mart 2020). 141 Alman Turisti Bir Uçak Gelip Alacak. <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3080762118624606> Erişim Tarihi: 10.03.2020

YENİDÜZEN. (12 Mart 2020). Alman Turistin Eşinde de Corona Pozitif! <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3085060798194738> Erişim Tarihi: 12.03.2020

YENİDÜZEN. (13 Mart 2020). Corona Virüste Vaka Sayısı 5'e Yükseldi. <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3086457398055078> Erişim Tarihi: 24.03.2020

YENİDÜZEN. (17 Mart 2020). Kuzeyde Bir Yeni Vaka Daha! Sayı 7'ye Yükseldi. <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3095481267152691> Erişim Tarihi: 24.03.2020

YENİDÜZEN. (17 Mart 2020). İlk hastanın 2, 3 gündür ateşi çıkmıyor, durumu iyi. <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3095807773786707> Erişim Tarihi: 24.03.2020

YENİDÜZEN. (21 Mart 2020). Almanlar Geri Gönderiliyor. <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3105358826164935> Erişim Tarihi: 24.03.2020

YENİDÜZEN. (23 Mart 2020). Alman Turistler Ülkelerine Gitmeye Başlıyor. (2020, Mart 23). <https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3110368402330644> Erişim Tarihi: 23.03.2020

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

YENİDÜZEN. (24 Mart 2020). Almanlar Geri Dönüyor.
<https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3112460215454796> Erişim Tarihi:
24.03.2020

YENİDÜZEN. (27 Mart 2020). Dipkarpaz Belediye Başkanı Suphi Çoşkun: “Alman Turist Kafilesini Taşıyan 5 Şoför Hala Karantinaya Alınmadı”.
<https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3120127948021356> Erişim
Tarihi: 28.03.2020

YENİDÜZEN. (28 Mart 2020). Kuzeyde İlk Ölüm Gerçekleşti.
<https://www.facebook.com/yeniduzen.kibris/posts/3122505551116929> Erişim Tarihi:
30.03.2020

ÖZE, Nuran; GÜLCAN, Kadir ve GİLANLIOĞLU, Enver (2021). Facebook'ta Yayınlanan Haberlerde Nefret Söylemi Üretimi: Kuzey Kıbrıs'ta İlk Covid-19 Vakası Ve Alman Turistler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 1007-1038.

Yazarların çalışmadaki katkı oranları, birinci yazar % 40, ikinci yazar %30 ve üçüncü yazar %30 oranında katkı sunmuştur.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.